EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 10. 7. 2023
COM(2023) 363 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE,

v ktorej sa posudzuje rozsah, v akom členské štáty prijali potrebné opatrenia na dosiahnutie súladu so smernicou (EÚ) 2019/713 o boji proti podvodom s bezhotovostnými platobnými prostriedkami a proti ich falšovaniu a pozmeňovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/413/SVV

1. Úvod

Podvody s bezhotovostnými platobnými prostriedkami a ich falšovanie a pozmeňovanie, ako sú úvery alebo platobné karty, predstavujú zdroj príjmov organizovanej trestnej činnosti a umožňujú ďalšiu trestnú činnosť, napríklad terorizmus, obchodovanie s drogami či obchodovanie s ľuďmi. Tieto trestné činy spôsobujú značné straty: celková hodnota podvodných transakcií, pri ktorých boli použité karty vydané v rámci jednotnej oblasti platieb v eurách (SEPA), v roku 2019 dosiahla 1,87 miliardy EUR[1]. Veľká väčšina podvodných transakcií sa týka podvodov, pri ktorých karta nie je fyzicky prítomná (tzv. card-not-present): V roku 2019 predstavovali transakcie, pri ktorých karta nie je fyzicky prítomná, 80 % hodnoty podvodov s kartami, t. j. platby cez internet, poštu alebo telefón[2]. Podvody, pri ktorých karta nie je fyzicky prítomná, mali v roku 2019 za následok straty vo výške 1,5 miliardy EUR, čo predstavuje v porovnaní s minulým rokom nárast o viac ako 4,3 %[3].

Ide o jasný cezhraničný rozmer: viac ako polovica z celkovej hodnoty podvodov v roku 2019 sa týkala cezhraničných transakcií v rámci SEPA. Z geografického hľadiska predstavovali domáce transakcie 89 % hodnoty všetkých kartových transakcií v roku 2019, no len 35 % podvodných transakcií. Pokiaľ ide o hodnotu, cezhraničné transakcie v rámci SEPA predstavovali 9 % všetkých kartových transakcií, no 51 % oznámených podvodov.[4]

Aby mohli členské štáty účinne bojovať proti týmto trestným činom, je potrebné spoločne vymedziť, ktoré činy sa budú považovať za podvody s bezhotovostnými platobnými prostriedkami a ich falšovanie a pozmeňovanie. Ďalej je potrebné aproximovať úrovne sankcií a operačné prostriedky na oznamovanie trestných činov a výmenu informácií medzi orgánmi. V súlade s tým Európsky parlament a Rada 17. apríla 2019 prijali smernicu 2019/713 (ďalej len „smernica“) o boji proti podvodom s bezhotovostnými platobnými prostriedkami a proti ich falšovaniu a pozmeňovaniu, ktorou sa zrušuje rámcové rozhodnutie Rady 2001/413/SVV.[5] Touto správou sa spĺňa požiadavka podľa článku 21 smernice.

1.1. Ciele a rozsah pôsobnosti smernice

Cieľmi tejto smernice sú aproximácia trestného práva členských štátov[6] v oblasti podvodov s bezhotovostnými platobnými prostriedkami a ich falšovania a pozmeňovania, ako aj zlepšenie spolupráce medzi príslušnými orgánmi. Na tento účel sa smernicou stanovujú minimálne pravidlá týkajúce sa vymedzenia trestných činov a sankcií. Rozsah pôsobnosti tejto smernice je široký, pričom sa vzťahuje na akékoľvek „nehmotné alebo hmotné chránené zariadenie, predmet alebo záznam, alebo ich kombináciu, iný ako zákonné platidlo, ktorý držiteľovi alebo používateľovi sám osebe alebo spolu s nejakým postupom alebo súborom postupov umožňuje prevod peňazí alebo peňažnej hodnoty, a to aj prostredníctvom

---

1 Európska centrálna banka, siedma správa o podvode s kartami, dostupná na: https://www.ecb.europa.eu/pub/cardfraud/html/ecb.cardfraudreport202110~cac4c418e8.en.html.

2 Tamže.

3 Tamže.

4 Tamže.

5 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32019L0713.

6 Odteraz sa pojem „členské štáty“ alebo „všetky členské štáty“, pokiaľ nie je výslovne uvedené inak, vzťahuje na členské štáty, ktoré sú viazané smernicou, t. j. všetky členské štáty EÚ okrem Dánska a Írska, ktoré sa nezúčastnili na prijatí smernice v súlade s Protokolom o postavení Dánska pripojenom k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a v súlade s Protokolom č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska.

digitálnych platidiel“, článok 2 písm. a)[7]. Napríklad aplikácia na mobilné platby v spojení s procesom autorizácie (napr. PIN) by patrila do tohto vymedzenia. Vzťahuje sa aj na virtuálne meny, článok 2 písm. d) a článok 6.

Smernicou sa vymedzujú konkrétne trestné činy, a to:

- podvodné použitie bezhotovostných platobných nástrojov (článok 3),
- trestné činy súvisiace s podvodným použitím hmotných bezhotovostných platobných nástrojov (článok 4),
- trestné činy súvisiace s podvodným použitím nehmotných bezhotovostných platobných nástrojov (článok 5),
- podvody súvisiace s informačnými systémami (článok 6),
- protiprávne poskytovanie nástrojov na spáchanie spomínaných trestných činov (článok 7).

V smernici sa navyše **rozširuje trestná zodpovednosť** na navádzanie, pomoc a podnecovanie na spáchanie uvedených trestných činov fyzickými a/alebo právnickými osobami a na ich pokus o spáchanie takýchto trestných činov (článok 8).

Dolné hranice najvyšších **trestov** za trestné činy uvedené v smernici sa stanovujú v článku 9.

V nasledujúcich článkoch sa stanovujú minimálne podmienky **zodpovednosti právnických osôb** (článok 10) a sankcie, ktoré zahŕňajú peňažné sankcie trestnoprávnej alebo inej povahy, a poskytujú sa príklady ostatných sankcií, ktoré je možné právnickým osobám uložiť (článok 11).

Cieľom článku 12 je zabezpečiť, aby páchatelia uvedení v smernici čelili stíhaniu v súvislosti s trestnými činmi podľa článku 3 až 8 smernice. **Právomoc** členského štátu sa musí určiť v prípade, že a) trestný čin bol spáchaný úplne alebo sčasti na jeho území a/alebo b) páchateľ je jeho štátnym príslušníkom. Inými slovami, v článku 12 ods. 1 písm. a) smernice sa stanovuje zásada teritoriality, zatiaľ čo písm. b) vedie k zásade aktívnej štátnej príslušnosti.

V článku 13 ods. 1 smernice sa stanovuje, že **nástroje vyšetrovania** na účely vyšetrovania a stíhania trestných činov uvedených v článkoch 3 až 8 by mali byť účinné, primerané a k dispozícii zodpovedným osobám, útvarom a orgánom. Informácie týkajúce sa trestných činov uvedených v článkoch 3 až 8 by mali byť v súlade s článkom 13 ods. 2 smernice bez zbytočného odkladu poskytnuté orgánom vyšetrujúcim alebo stíhajúcim tieto trestné činy.

Pokiaľ ide o výmenu informácií, v článku 14 sa stanovuje povinnosť členských štátov zabezpečiť, aby mali funkčné vnútroštátne **kontaktné miesto**, ktoré bude k dispozícii 24 hodín denne a sedem dní v týždni, aby mohli odpovedať na naliehavé žiadosti zo zahraničia do ôsmich hodín.

Ďalej sa v článku 15 ods. 1 smernice od členských štátov vyžaduje, aby vytvorili primerané kanály na **oznamovanie trestných činov** uvedených v článkoch 3 až 8 verejným orgánom bez zbytočného odkladu. Finančné inštitúcie sa najmä povzbudzujú, aby oznamovali podozrenie z podvodu orgánom presadzovania práva a justičným orgánom (článok 15 ods. 2). Oznamovanie je často východiskom pre vyšetrovania trestných činov (odôvodnenie 27).

[7] Všetky spomenuté články sú článkami smernice, pokiaľ nie je uvedené inak.

A napokon sa články 16 a 17 smernice zaoberajú **pomocou a podporou obetiam** a **prevenciou**.

1.2. Účel a metodika správy

V článku 20 smernice sa stanovuje povinnosť členských štátov uviesť do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu so smernicou najneskôr do 31. mája 2021 a oznámiť ich Komisii.

Komisia touto správou spĺňa požiadavku podľa článku 21 smernice, aby predložila Európskemu parlamentu a Rade správu, v ktorej posúdi rozsah, v akom členské štáty prijali potrebné opatrenia na dosiahnutie súladu so smernicou. V tejto správe, ktorá je prvou správou podľa článku 21, sa uvádza prehľad hlavných transpozičných opatrení, ktoré prijali členské štáty.

Transpozícia členskými štátmi zahŕňala zber informácií o príslušných právnych predpisoch a správnych opatreniach, ich analýzu a navrhnutie nových právnych predpisov alebo – vo väčšine prípadov – zmenu existujúcich zákonov a bola zavŕšená prijatím právnych predpisov a podaním správy Komisii.

Do uplynutia lehoty na transpozíciu deväť členských štátov oznámilo Komisii (31. mája 2021), že dokončilo transpozíciu smernice v plnom rozsahu a oznámili jej svoje transpozičné opatrenia. V júli 2021 Komisia začala postupy v prípade nesplnenia povinnosti v súvislosti s neoznámením vnútroštátnych transpozičných opatrení proti zvyšným šestnástim členským štátom: AT, BE, BG, CY, CZ, EL, ES, HR, IT, LU, LV, MT, PL, PT, RO a SI[8]. Zatiaľ čo 15 členských štátov odvtedy oznámilo svoje transpozičné opatrenia, od 30. apríla 2023 stále prebieha postup v prípade nesplnenia povinnosti proti BG v súvislosti s neoznámením vnútroštátnych transpozičných opatrení.[9]

Následný opis a analýza v tejto správe vychádzajú z informácií o vnútroštátnych transpozičných opatreniach, ktoré členské štáty poskytli do 31. januára 2023. Oznámenia prijaté po uvedenom dátume neboli zohľadnené. Zohľadnili sa všetky oznámené opatrenia týkajúce sa vnútroštátnych právnych predpisov, ako aj rozhodnutia súdov a v prípadoch, kedy to bolo vhodné, aj spoločná právna teória. V priebehu analýzy Komisia navyše kontaktovala členské štáty priamo, keď bolo vhodné získať doplňujúce informácie alebo objasnenie. V analýze sa zohľadnili všetky získané informácie.

Okrem problémov identifikovaných v tejto správe môžu existovať ďalšie výzvy spojené s transpozičnými a inými ustanoveniami, ktoré neboli oznámené Komisii, alebo ďalší legislatívny alebo nelegislatívny vývoj. Táto správa preto Komisii nebráni v ďalšom hodnotení určitých ustanovení s cieľom podporiť členské štáty pri transpozícii a uplatňovaní smernice.

[8] Členské štáty sa v tomto dokumente uvádzajú skratkami podľa: http://publications.europa.eu/code/sk/sk-5000600.htm.

[9] Informácie o rozhodnutiach Komisie o postupoch v prípade nesplnenia povinnosti nájdete na: http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/?lang_code=sk.

2. Transpozičné opatrenia

2.1. Právne vymedzenie pojmov

V článku 2 sa uvádza vymedzenie hlavných pojmov, ktoré sú použité v smernici, konkrétne: bezhotovostný platobný nástroj, chránené zariadenie, chránený predmet alebo chránený záznam; digitálne platidlo; virtuálna mena; informačný systém; počítačové údaje; právnická osoba.

Členské štáty všeobecne transponovali vymedzenie pojmov, pričom sa opierali o právne predpisy, ktoré boli platné pred smernicou alebo prijaté po jej nadobudnutí účinnosti. V niektorých prípadoch, keď neexistujú ustanovenia, ktorými by bolo konkrétne stanovené vymedzenie pojmov, sú trestné činy transponované prostredníctvom všeobecných ustanovení trestného zákona, ktoré majú širší rozsah pôsobnosti, napr. ustanovení o krádeži. Neoznámenie doslovnej transpozície vymedzenia pojmov preto nemusí nevyhnutne naznačovať neúplnosť alebo nesúlad.

Okrem toho vo viacerých prípadoch sa vo vymedzení pojmov uvádza odkaz na vymedzenie pojmov, ktoré je stanovené v iných smerniciach.

a) Bezhotovostné platobné nástroje

V posúdení sa odhalil aspoň jeden prípad neúplnej transpozície z dôvodu, že vymedzenie pojmov uvedené v rámcovom rozhodnutí Rady 2001/413/SVV nebolo aktualizované. Preto odkazuje len na nehmotné platobné nástroje a nezahŕňa „chránené zariadenie, chránený predmet alebo chránený záznam, alebo ich kombináciu“, ako sa stanovuje vo vymedzení pojmov v smernici.

b) Chránené zariadenie, chránený predmet alebo chránený záznam

Viaceré členské štáty toto vymedzenie pojmov ešte netransponovali (BG, CZ, EE, ES, FI, HR, LT, NL, PL, PT, RO, SI). Nemusí sa to nevyhnutne považovať za prípad nesplnenia povinnosti, keďže význam obvykle nevyžaduje dodatočné vysvetlenie alebo ho možno odvodiť zo znenia vymedzenia pojmu bezhotovostný platobný nástroj. V niektorých krajinách je pojem vysvetlený v prípravných prácach.

c) Digitálne platobné prostriedky a virtuálna mena

Tieto dve vymedzenia pojmov sú ústredným prvkom smernice 2019/713, ktorej hlavným cieľom bolo riešiť skutočnosť, že rámcové rozhodnutie 2001/413/SVV už nezohľadňovalo aktuálnu situáciu a dostatočne sa nezaoberalo novými výzvami a technologickým vývojom, ako sú virtuálne meny a mobilné platby, ktoré bolo potrebné zahrnúť, aby sa zabezpečila komplexná odpoveď na tento jav a odstránili sa nezamýšľané medzery v kriminilizácii.

Hlavnou otázkou, ktorá sa pri transpozícii objavila, je pokrytie pojmu virtuálna mena, ktorý je vymedzený v článku 2 písm. d) smernice. Aj keď je pojem elektronické peniaze vymedzený vo všetkých členských štátoch, často v dôsledku transpozície smernice o elektronických peniazoch[10], vymedzenie a pokrytie pojmu virtuálne peniaze nie je vždy jednoznačné.

[10] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/110/ES zo 16. septembra 2009 o začatí a vykonávaní činností a dohľade nad obozretným podnikaním inštitúcií elektronického peňažníctva, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje smernica 2000/46/ES (Ú. v. EÚ L 267, 10.10.2009).

V HU sa virtuálna mena považuje za majetok a elektronické údaje a môže byť predmetom konfiškácie majetku a zadržania. Podobne je to v PL, kde virtuálna mena nie je vymedzená právnymi predpismi a existuje tak istá miera neistoty, pokiaľ ide o otázku, či by sa na ňu vzťahovali rôzne trestné činy týkajúce sa transpozície smernice, hoci niektorí autori sa domnievajú, že virtuálna mena by mohla patriť do ustanovení trestného zákona, ktorým sa regulujú trestné činy týkajúce sa informácií, nosiča údajov alebo informačných údajov.

Mnohé členské štáty toto vymedzenie pojmov transponovali skôr prostredníctvom rozpočtových pravidiel než trestnoprávnych právnych predpisov (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, HR, HU, LT, LU, LV, SI). Ale nie vo všetkých prípadoch sa odkazuje na príslušné ustanovenia vnútroštátnych právnych predpisov, ktorými sa stanovujú trestné činy. Napokon v troch členských štátoch (IT, MT, RO) boli obe vymedzenia pojmov transponované do trestného zákona.

d) Informačný systém

V článku 2 písm. e) sa vymedzuje pojem informačný systém odkazom na článok 2 písm. a) smernice 2013/40/EÚ. Všetky členské štáty transponovali toto vymedzenie pojmu v súlade so smernicou.

e) Počítačové údaje

V článku 2 písm. f) sa vymedzuje pojem počítačové údaje odkazom na článok 2 písm. b) smernice 2013/40/EÚ. Všetky členské štáty transponovali článok 2 písm. f) v súlade so smernicou.

f) Právnická osoba

Napokon sa v článku 2 písm. g) vymedzuje pojem právnická osoba. Takmer všetky členské štáty tento pojem transponovali do svojich právnych predpisov. Jedinou výnimkou je SE, ktoré pojem právnická osoba nemá vymedzený. Najbližším pojmom použitým v transpozícii je „podnik“. Tento pojem nie je vymedzený ani v právnom texte, ani v doktríne alebo judikatúre.

2.2. Konkrétne trestné činy

a) Podvodné použitie bezhotovostných platobných nástrojov

V článku 3 písm. a) smernice sa od členských štátov vyžaduje, aby prijali opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby bolo podvodné použitie odcudzeného alebo inak nezákonne prisvojeného alebo získaného bezhotovostného platobného nástroja trestné, ak bolo spáchané úmyselne.

Článok 3 písm. a) smernice transponovalo 25 členských štátov. Z 25 štátov transponovalo smernicu 14 štátov prostredníctvom ustanovenia, ktoré sa konkrétne týka podvodného použitia bezhotovostných platobných nástrojov (AT, CY, ES, FI, HU, IT, LT, MT, NL, PT, RO, SE, SI, SK). Zvyšné členské štáty odkázali na všeobecnejšie trestné činy, ako je podvod a počítačové falšovanie alebo podvod s platobnými prostriedkami, ktoré sa neobmedzujú bezhotovostné platobné nástroje (BE, BG, CZ, DE, EE, EL, FR, HR, LU, LV, PL, SE, SK).

V právnych predpisoch HR sa neodkazuje na použitie odcudzených alebo inak nezákonne prisvojených platobných nástrojov; v transpozičnom ustanovení v HU sa odkazuje len na bezhotovostné platobné nástroje.

Podľa článku 3 písm. b) smernice členské štáty prijmú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby bolo podvodné použitie falšovaného, pozmeneného alebo napodobneného bezhotovostného platobného nástroja trestné, ak bolo spáchané úmyselne.

Článok 3 písm. b) bol vo všeobecnosti transponovaný v celistvosti.

Na účely transpozície smernice odkazuje 15 členských štátov na vnútroštátne ustanovenia týkajúce sa bezhotovostných platobných nástrojov (AT, CY, DE, EE, ES, FI, HR, HU, IT, LT, MT, NL, PT, RO, SI), zatiaľ čo sa vnútroštátne transpozičné právne predpisy v desiatich členských štátoch vzťahujú na všeobecnejšie trestné činy, ako je krádež alebo podvod, alebo trestné činy súvisiace s platobnými nástrojmi, nie však konkrétne s bezhotovostnými platobnými nástrojmi (BE, BG, CZ, EL, FR, LU, LV, PL, SE, SK).

b) Trestné činy súvisiace s podvodným použitím hmotných bezhotovostných platobných nástrojov

V článku 4 smernice sa vyžaduje, aby členské štáty prijali potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby úmyselné konanie uvedené v rámci jeho pododsekov bolo trestné. Pododseky zahŕňajú krádež alebo iné nezákonné prisvojenie hmotného bezhotovostného platobného nástroja (a); podvodné falšovanie, pozmeňovanie alebo napodobovanie hmotného bezhotovostného platobného nástroja (b); prechovávanie odcudzeného alebo inak nezákonne prisvojeného, falšovaného, pozmeneného alebo napodobeného hmotného bezhotovostného platobného nástroja na účely podvodného použitia (c); obstaranie pre seba alebo pre iného vrátane prijatia, prisvojenia si, nákupu, prenosu, dovozu, vývozu, predaja, prepravy alebo uvádzania odcudzeného, falšovaného, pozmeneného alebo napodobeného hmotného bezhotovostného platobného nástroja do obehu na účely podvodného použitia (d).

Aj keď sa zdá, že článok 4 bol transponovaný viac-menej doslovne, v niektorých prípadoch vnútroštátnej transpozície sa objavujú otázky týkajúce sa konkrétnych úkonov obstarania odcudzeného, falšovaného, pozmeneného alebo napodobneného hmotného bezhotovostného platobného nástroja pre seba alebo pre iného na účely podvodného použitia.

c) Trestné činy súvisiace s podvodným použitím nehmotných bezhotovostných platobných nástrojov

Článkom 5 smernice sa kriminalizuje konanie týkajúce sa podvodného použitia nehmotných bezhotovostných platobných nástrojov. Analýzou sa zistilo, že tento článok zrejme nespôsobil problémy s transpozíciou. Vo väčšine prípadov sa vnútroštátne ustanovenie vzťahuje tak na hmotné, ako aj nehmotné bezhotovostné platobné nástroje. Približne polovica členských štátov transponovala článok 5 smernice prostredníctvom všeobecnejších ustanovení (BE, BG, DE, EE, FI, HR, FR, LV, PL, SE, SK) a viac ako polovica z nich ju transponovala prostredníctvom ustanovenia, ktoré sa konkrétne týka podvodného použitia bezhotovostných platobných nástrojov (AT, CY, CZ, EL, ES, HU, IT, LT, LU, NL, PT, RO, SI).

d) Podvody súvisiace s informačnými systémami

Článkom 6 smernice sa členským štátom ukladá povinnosť zabezpečiť, aby vykonanie alebo spôsobenie prevodu peňazí, peňažnej hodnoty alebo virtuálnej meny, ktorým sa inej osobe spôsobí nezákonná majetková ujma v úmysle zadovážiť pre seba alebo pre iného neoprávnený prospech, bolo trestným činom, ak je spáchané úmyselne tým, že sa neoprávnene zamedzí fungovaniu informačného systému alebo zasiahne do jeho fungovania [článok 6 písm. a)], alebo ak neoprávnene vložia, pozmenia, vymažú, prenesú alebo potlačia počítačové údaje [článok 6 písm. b)]. Všetky členské štáty transponovali článok 6.

e) Nástroje používané na spáchanie trestných činov

V článku 7 smernice sa od členských štátov vyžaduje, aby prijali opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby trestným činom bola výroba, obstaranie pre seba alebo pre iného, alebo sprístupnenie zariadenia alebo nástroja, počítačových údajov alebo akýchkoľvek iných prostriedkov primárne navrhnutých alebo osobitne upravených na účely spáchania ktoréhokoľvek z trestných činov uvedených v článku 4 písm. a) a b), článku 5 písm. a) a b) alebo v článku 6, aspoň ak bol takýto skutok spáchaný s úmyslom použiť tieto prostriedky na spáchanie ktoréhokoľvek z uvedených trestných činov.

Veľká väčšina členských štátov transponovala článok 7 smernice (AT, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, IT, LT, LV, NL, RO, SE, SI, SK).

Šesť krajín transponovalo článok 7 smernice prostredníctvom ustanovení, v ktorých sa odkazuje na širšie ustanovenia týkajúce sa buď všeobecných trestných činov, ako je krádež, alebo finančných nástrojov a platobných prostriedkov (BG, FI, FR, LV, SE, SK). Sedemnásť krajín ho transponovalo prostredníctvom konkrétneho ustanovenia týkajúceho sa nástrojov používaných na spáchanie rôznych trestných činov uvedených v smernici, ktoré súvisia s hmotnými alebo nehmotnými bezhotovostnými platobnými nástrojmi (AT, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, HR, HU, IT, LT, LU, MT, NL, PL, RO, SI).

Päť členských štátov pri transpozícii podľa všetkého čelilo problémom (BE, BG, HU, PL, PT).

2.3. Všeobecné pravidlá týkajúce sa daných trestných činov

a) Podnecovanie, napomáhanie a navádzanie; pokus

Podľa článku 8 ods. 1 smernice musia členské štáty zabezpečiť, aby podnecovanie alebo napomáhanie a navádzanie v súvislosti s trestnými činmi uvedenými v článkoch 3 až 7 boli trestným činom.

Všetky členské štáty transponovali toto ustanovenie. Veľká väčšina členských štátov transponovala smernicu prostredníctvom už existujúceho článku týkajúceho sa podnecovania, napomáhania a navádzania vo všeobecnosti (AT, BE, BG, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK). Dva členské štáty sa však rozhodli prijať nové ustanovenie, ktoré sa uplatňuje iba v súvislosti s trestnými činmi uvedenými v smernici (CY, MT).

Podľa článku 8 ods. 2 prvej vety smernice sú členské štáty povinné zabezpečiť, aby pokus o spáchanie niektorého z trestných činov uvedených v článku 3, v článku 4 písm. a), b) alebo d), článku 5 písm. a) alebo b) alebo v článku 6 bol trestným činom. Všetky členské štáty podľa všetkého transponovali toto ustanovenie v celistvosti okrem BE, LU a SI.

Opäť platí, že väčšina členských štátov transponovala smernicu prostredníctvom už existujúceho ustanovenia, ktoré sa vzťahuje na pokus vo všeobecnosti (AT, BG, CZ, EE, EL, ES, FR, HR, HU, IT, LT, LV, NL, PL, PT, SE, SK). Ostatné členské štáty ju zahrnuli do osobitného transpozičného opatrenia (CY, DE, FI, MT, RO).

Členské štáty takisto musia zabezpečiť aspoň to, aby bol pokus o obstaranie nezákonne získaného, falšovaného, pozmeneného alebo napodobeného nehmotného bezhotovostného platobného nástroja pre seba alebo pre iného [článok 5 písm. d)] trestným činom, článok 8 ods. 2 druhá veta.

V posúdení sa zistilo, že kriminalizácia pokusu môže byť v dvoch členských štátoch (HR, SI) predmetom obmedzení, ktoré nie sú v smernici stanovené.

Všetky ostatné členské štáty transponovali príslušné ustanovenia smernice. Urobili tak buď prostredníctvom článku o pokuse vo všeobecnosti (AT, BE, BG, CZ, IT, EE, EL, ES, FR, HU, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SE, SK), alebo prostredníctvom osobitného transpozičného opatrenia (CY, DE, FI, MT, RO).

b) Tresty

V článku 9 sa uvádza, aby za trestné činy uvedené v článkoch 3 až 8 boli uložené účinné, primerané a odrádzajúce trestné sankcie a stanovuje sa v ňom horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody za rôzne trestné činy.

Aj keď členské štáty vo všeobecnosti transponovali článok 9 smernice, v posúdení boli identifikované možné problémy súvisiace s rozsahom pôsobnosti vymedzenia, pokiaľ ide o článok 9 ods. 2 v HU a článok 9 ods. 6 v BE, CZ, HR a HU.

Porovnanie sankcií, ktoré stanovili členské štáty za rôzne trestné činy, je zložité, pretože na trestné činy sa vzťahujú tak všeobecné, ako aj osobitné ustanovenia. Pri transpozícii smernice prostredníctvom ustanovení o všeobecných trestných činoch sa členské štáty opierali o niekoľko vnútroštátnych ustanovení, aby kriminalizovali jeden zo skutkov zakázaných smernicou. Vedie to k viacerým výškam hornej hranice trestnej sadzby uplatniteľným na konkrétny trestný čin a znamená to, že skutočná horná hranica trestnej sadzby by závisela od každého konkrétneho prípadu, od prístupu uplatňovaného súdmi a od vnútroštátnych pravidiel o súbežných sankciách. Ako príklad možno uviesť PL, kde je pravidlom, že jeden skutok môže predstavovať len jeden trestný čin. V prípade, že konanie má znaky dvoch alebo viacerých ustanovení trestného práva, súd musí zvoliť jeden konkrétny trestný čin. Naopak, v BG v prípadoch, keď sa v osobitnej časti trestného zákona stanovuje uloženie dvoch alebo viacerých sankcií súbežne za určitý trestný čin, súd určí rozsah každej sankcie tak, aby bol ich súčet v súlade so všeobecnými cieľmi sankcie.

Okrem toho môžu ustanovenia obsahovať priťažujúce okolnosti, ktoré môžu zvýšiť hranicu a viesť k vyšším sankciám. Horná hranica trestnej sadzby tak závisí od spôsobu, akým bol trestný čin spáchaný. Napríklad vo všeobecnom ustanovení týkajúcom sa zneužitia v HR sa uvádza horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody päť rokov. Ak však páchateľ použije silu, horná hranica trestnej sadzby je desať rokov a v prípade, že skutok mal za následok značný hmotný prospech, páchateľovi hrozí trest odňatia slobody až na 12 rokov. V DE má napodobenie hmotných bezhotovostných platobných nástrojov za následok trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby päť rokov. Naopak, v prípade, že páchateľ konal s podnikateľským úmyslom, horná hranica trestnej sadzby je desať rokov.

V posúdení sa takisto zistilo, že vo väčšine prípadov sú hranice stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch prísnejšie ako hranice stanovené smernicou. Rozdiel môže byť podstatný: trestná sadzba za falšovanie a pozmeňovanie peňazí je v BG a LU až 15 rokov, v PL až 25 rokov. Len v dvoch členských štátoch sa stanovujú rovnaké (alebo veľmi podobné) horné hranice trestnej sadzby v porovnaní s tými stanovenými v smernici (AT, MT).

c) Zodpovednosť právnických osôb

Z posúdenia vyplynulo, že 16 členských štátov transponovalo článok 10 smernice prostredníctvom už existujúceho všeobecného ustanovenia svojho trestného zákona (AT, CZ, BE, BG, DE, EE, ES, FR, HR, HU, LU, LV, NL, PT, RO, SE), kým deväť členských štátov ho transponovalo prostredníctvom právneho predpisu špecificky sa týkajúceho zodpovednosti právnických osôb v kontexte smernice (CY, EL, FI, IT, LT, MT, PL, SI, SK).

d) Sankcie pre právnické osoby

V článku 11 smernice sa od členských štátov vyžaduje, aby stanovili účinné, primerané a odrádzajúce sankcie vo forme peňažných sankcií trestnoprávnej alebo inej povahy aj pre právnické osoby. Všetky členské štáty takéto sankcie zaviedli.

V článku 11 sa členským štátom poskytuje možnosť zahrnúť rôzne osobitné sankcie pre právnické osoby, ako je vylúčenie z nároku na príspevky z verejných zdrojov alebo súdne rozhodnutie o zrušení právnickej osoby. Šesť členských štátov možnosť, ktorú článok 11 smernice poskytuje, vôbec nevyužilo (AT, BG, EE, FI, NL, SE). Zvyšných 19 členských štátov transponovalo článok 11 alebo jeho časť (BE, CY, CZ, DE, EL, ES, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PL, PT, RO, SI, SK).

e) Právomoc

Tento článok, ktorým sa členským štátom ukladá povinnosť určiť právomoc vo veci trestných činov spáchaných na ich území alebo ich štátnym príslušníkom, je transponovaný do všeobecných ustanovení vnútroštátneho trestného zákona alebo trestného poriadku vo všetkých členských štátoch. Zásada teritoriality a zásada aktívnej štátnej príslušnosti preto majú všeobecnú platnosť a netýkajú sa špecificky trestných činov, ktoré upravuje táto smernica. Navyše CY transponoval článok 12 do vnútroštátneho práva v oblasti boja proti podvodom s bezhotovostnými platobnými prostriedkami a proti ich falšovaniu a pozmeňovaniu a PT ho transponovalo do práva v oblasti počítačovej kriminality.

Všetky členské štáty transponovali článok 12 ods. 1 písm. a) a b).

Článkom 12 ods. 3 sa členským štátom umožňuje určiť právomoc vo veci trestného činu uvedeného v článkoch 3 až 8 smernice, ktorý bol spáchaný mimo jeho územia, ak okrem iného a) trestný čin spáchala osoba, ktorá má obvyklý pobyt na jeho území; b) bol trestný čin spáchaný v prospech právnickej osoby so sídlom na jeho území; alebo c) bol trestný čin spáchaný na jednom z jeho štátnych príslušníkov alebo osobe, ktorá má obvyklý pobyt na jeho území. Štrnásť členských štátov (BE, CY, CZ, DE, EL, ES, FI, HR, LT, LV, MT, NL, SE, SK) využilo možnosť stanovenú v článku 12 ods. 3 písm. a); 12 členských štátov (BE, CY, CZ, EL, FI, LV, MT, NL, PL, PT, SI, SK) transponovalo článok 12 ods. 3 písm. b) a 16 členských štátov (AT, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, HR, HU, LV, MT, RO, SE, SI) rozšírilo svoju právomoc v súlade s článkom 12 ods. 3 písm. c). Pokiaľ ide o uvedené písmeno c), v BG, DE, EE, HU, RO a SI sa určila právomoc vo veci trestného činu spáchaného mimo jeho územia, ak bol trestný čin spáchaný (len) na jednom z jeho štátnych príslušníkov, a teda sa vynechali osoby s obvyklým pobytom. V AT sa stanovuje stíhanie rakúskym systémom trestnej justície za trestné činy spáchané v zahraničí, ak sú páchateľ a obeť rakúskymi štátnymi príslušníkmi. CY, CZ, EL, FI, LV a MT využili všetky tri nepovinné ustanovenia uvedené v článku 12 ods. 3.

2.4. Operačné otázky

a) Účinné vyšetrovanie a spolupráca

Vo všetkých členských štátoch nie sú nástroje vyšetrovania na účely vyšetrovania a stíhania trestných činov uvedených v článkoch 3 až 8 výslovne zahrnuté do právnych predpisov, ktorými sa transponuje smernica, ale skôr do všeobecnejších právnych predpisov, ako je trestný poriadok. Možnosť použiť nástroj vyšetrovania na určitý prípad zvyčajne súvisí so sankciou za daný trestný čin, a teda, ako sa už naznačilo v ustanovení smernice, nástroje vyšetrovania používané v boji proti organizovanej trestnej činnosti alebo v iných prípadoch závažnej trestnej činnosti sa budú môcť používať aj na vyšetrovanie a stíhanie trestných činov stanovených v tejto smernici. Výnimočná povaha niektorých nástrojov vyšetrovania a potreba primeranosti v súvislosti s trestným činom je najčastejšie zahrnutá do príslušných právnych ustanovení a/alebo ústavy.

Informácie týkajúce sa trestných činov uvedených v článkoch 3 až 8 by mali byť v súlade s článkom 13 ods. 2 smernice bez zbytočného odkladu poskytnuté orgánom vyšetrujúcim alebo stíhajúcim tieto trestné činy. Inými slovami, aby orgány presadzovania práva a ďalšie príslušné orgány mohli vyšetrovať a stíhať trestné činy uvedené v tejto smernici, mali by mať včasný prístup k relevantným informáciám (odôvodnenie 22). V trestnom poriadku sa často stanovujú rôzne systémy oznamovania, aby sa zabezpečilo efektívne a rýchle oznamovanie trestných činov (v zmysle článkov 3 až 8 smernice). Tieto systémy oznamovania obsahujú: oznamovaciu povinnosť verejných subjektov a orgánov; systém oznamovania protispoločenskej činnosti; postup podávania sťažností; povinnosť poskytovateľov platobných služieb oznamovať závažné prevádzkové alebo bezpečnostné incidenty a právo súkromných osôb oznamovať incidenty. Niektorými konkrétnejšími právnymi predpismi možno zabezpečiť, aby sa oznámenia o bezpečnostných incidentoch (vrátane oznamovania závažných trestných činov, ako je neoprávnené nadobúdanie, falšovanie a pozmeňovanie platobných prostriedkov) poskytli príslušným orgánom čo najrýchlejšie. Takéto právne predpisy oznámili AT, CZ, LT, FI, MT a PT.

Podmienka predkladať informácie, aby „sa príslušným orgánom poskytli bez zbytočného odkladu“, nie je často výslovne transponovaná.

b) Výmena informácií

Výmena informácií medzi vnútroštátnymi orgánmi presadzovania práva na účely vyšetrovania a stíhania trestných činov vrátane trestných činov uvedených v článkoch 3 až 8 smernice môže byť uľahčená prostredníctvom operačných kontaktných miest (odôvodnenie 26). Článkom 14 ods. 1 prvou vetou smernice sa zabezpečuje, aby členské štáty tieto kontaktné miesta skutočne zriadili a aby boli k dispozícii 24 hodín denne a sedem dní v týždni. Ďalej sa druhou vetou členským štátom ukladá povinnosť, aby mali k dispozícii postupy na urýchlené vybavenie naliehavých žiadostí o pomoc a aby odpovedali do ôsmich hodín, pričom uvedú aspoň to, či na žiadosť budú odpovedať a formu takejto odpovede a približný čas v ktorom bude zaslaná.

Tieto členské štáty sa rozhodli, že využijú už existujúce operačné kontaktné miesto na účely, ktoré sú opísané v tejto smernici: AT, BE, CY, EE, EL, ES, FR, HU, IT, LT, LV, NL, PL, PT, SE.

V tabuľke 1 sa uvádza prehľad zriadených kontaktných miest. V BG, CZ, LU, SI, HR neboli identifikované žiadne kontaktné miesta.

Tabuľka 1 Operačné kontaktné miesta

ČŠ	Kontaktné miesto	ČŠ	Kontaktné miesto
AT	Spolkový úrad kriminálnej polície	**EE**	Ministerstvo spravodlivosti
BE	Riaditeľstvo pre operačné policajné informácie	**FI**	Národná spravodajská služba
BG	Neuplatňuje sa	**FR**	Oddelenie medzinárodných vzťahov Ústredného riaditeľstva justičnej polície
CY	Polícia Cyperskej republiky	**HR**	Neuplatňuje sa
CZ	Neuplatňuje sa	**HU**	Medzinárodné centrum pre spoluprácu v trestných veciach
DE	16 úradov štátnej kriminálnej polície a jeden Spolkový úrad kriminálnej polície – ústredné kontaktné miesta pre počítačovú kriminalitu	**MT**	Maltský policajný zbor
EL	Grécka polícia (Oddelenie medzinárodnej policajnej spolupráce)	**ES**	Núdzová koordinačná bunka
IT	Oddelenie medzinárodných operácií Úradu pre medzinárodnú policajnú spoluprácu	**NL**	Národné centrum pre medzinárodnú právnu pomoc (LIRC)
LT	Druhé oddelenie Rady pre riadenie síl Policajného zboru v rámci Ministerstva vnútra Litovskej republiky a Rady pre medzinárodné vzťahy Úradu kriminálnej polície Litovskej republiky	**PL**	Generálne policajné riaditeľstvo
LV	Štátna polícia	**PT**	Kriminálna polícia
RO	Sekcia prokuratúry a vyšetrovania trestných činov Generálnej prokuratúry	**SE**	Policajný orgán
SI	Neuplatňuje sa	**SK**	Odbor kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky

Niektoré členské štáty prakticky vykonali článok 14 ods. 1 druhú vetu smernice. Informácie postupoch, ktoré sa uplatňujú v prípade naliehavých žiadostí, nebolo možné nájsť v BE, BG, CZ, LV, RO, vo FR, v HR, LU, NL, PL, vo SE, na SK.

c) Oznamovanie trestnej činnosti

Členské štáty majú takisto povinnosť sprístupniť primerané oznamovacie kanály. Takéto kanály na oznamovanie podozrenia z podvodu alebo všeobecnejšie na oznamovanie akýchkoľvek možných trestných činov môžu byť stanovené v legislatívnych aktoch. Členské štáty často zaviedli povinnosť oznamovať trestnú činnosť pre niektoré kategórie (fyzických a právnických) osôb (v súlade s článkom 15 ods. 2), kým obete a iní „náhodní okoloidúci" majú možnosť (nie však povinnosť) oznamovať. Tieto právne ustanovenia zvyčajne dopĺňa praktické vykonávanie.

Vo všetkých členských štátoch môžu byť písomné alebo ústne oznámenia predložené polícii a/alebo súdnym orgánom. Niektoré členské štáty navyše poskytli dodatočné oznamovacie kanály.

V spolkovom zákone AT sa stanovujú rôzne systémy oznamovania, aby sa zabezpečilo efektívne a rýchle oznamovanie trestných činov v zmysle článkov 3 až 8 smernice: 1. oznamovacia povinnosť verejných subjektov a orgánov; 2. systém oznamovania protispoločenskej činnosti Úradu prokuratúry pre hospodárske záležitosti a korupciu; 3. systém oznamovania protispoločenskej činnosti Úradu pre finančný trh; a 4. povinnosť poskytovateľov platobných služieb oznamovať závažné prevádzkové alebo bezpečnostné incidenty. Osobitný úrad pre oznamovanie počítačovej kriminality bol zriadený na Spolkovom kriminálnom úrade. Spolkové ministerstvo vnútra navyše spolupracuje so Spolkovou hospodárskou komorou. Výsledkom je realizácia rôznych zásielok a kampaní, ktoré motivujú a podporujú verejnosť pri oznamovaní relevantných porušení právnych predpisov.

V BE ministerstvo hospodárstva riadi jednotné kontaktné miesto pre obete podvodov a podvodného konania. Kanál pre oznamovanie protispoločenskej činnosti bol právne zriadený a sprístupnený Úradom pre finančné služby a trhy pre všetky sťažnosti týkajúce sa úverových alebo investičných produktov a služieb.

Na Cypre je ako príslušný vnútroštátny orgán zodpovedný za riadenie vhodných kanálov oznamovania a komunikácie legislatívnym opatrením formálne určená Polícia Cyperskej republiky spolu s Centrálnou bankou Cyperskej republiky a vnútroštátnym orgánom pre bezpečnosť sietí a informačných systémov.

V trestnom práve CZ sa stanovuje oznamovacia povinnosť štátnych orgánov.

V DE sa od povinných subjektov vyžaduje, aby bez zbytočného odkladu oznamovali podozrivé transakcie. Okrem toho boli na spolkovej úrovni prijaté nelegislatívne opatrenia, ako je inštitucionalizované verejno-súkromné partnerstvo na účely odhaľovania, prevencie, vyšetrovania alebo stíhania trestných činov uvedených v článkoch 3 až 8 smernice, a zavedená platforma na výmenu informácií.

V EL okrem všeobecných oznamovacích kanálov grécka vláda zriadila online štátnu službu, kde môžu občania priamo podávať sťažnosti týkajúce sa trestných činov spáchaných online. Navyše úverové inštitúcie a iní poskytovatelia platobných služieb musia Gréckej centrálnej banke (ktorá má právomoci v súvislosti s takýmito sťažnosťami) oznamovať akýkoľvek prípad podvodu hneď, ako sa s ním stretnú.

V ES okrem všeobecných kanálov na oznamovanie trestných činov poskytuje Španielska centrálna banka oznamovací kanál v spolupráci s Národným inštitútom pre kybernetickú bezpečnosť.

Talianskymi právnymi predpismi sa zabezpečuje, aby justičná polícia včas oznamovala prokuratúre informácie o trestnom čine, ktoré získala z vlastnej iniciatívy alebo na základe sťažnosti alebo žaloby. Výmena informácií je takisto podporovaná prostredníctvom digitálnych platforiem.

LT má viaceré oznamovacie kanály na oznamovanie trestných činov uvedených v článkoch 3 až 8 smernice prostredníctvom webovej stránky (portál e-Police), prostredníctvom všeobecného núdzového telefónneho čísla 112, osobne, e-mailom, textovou správou a prostredníctvom mobilnej aplikácie e-Police a iných automatických prostriedkov. Poskytovatelia platobných služieb, finančné inštitúcie a iné povinné subjekty, Litovská centrálna banka a Útvar vyšetrovania finančnej trestnej činnosti sú povinné oznámiť príslušným orgánom presadzovania práva odôvodnené podozrenia z trestnej činnosti a/alebo iných nezákonných činností.

V LU je dostupné webové sídlo, kde je vysvetlené, ako oznamovať podvody. Komisia pre kontrolu finančného sektora stanovila usmernenia na účely odhaľovania finančných podvodov, takisto však vyžaduje, aby všetky útvary, nad ktorými vykonáva dozor, čo najskôr oznamovali akékoľvek podvody a akékoľvek incidenty spôsobené vonkajšími počítačovými útokmi.

V RO majú oznamovaciu povinnosť úradníci a osoby zastávajúce manažérske pozície v rámci orgánov verejnej moci, osoby vykonávajúce služby vo verejnom záujme a osoby pôsobiace v kontrolných a dozorných orgánoch.

V SI majú povinnosť oznámiť trestný čin všetky štátne orgány a organizácie s verejnou právomocou.

Platforma Perceval vo FR bola zriadená právnym aktom a umožňuje obetiam oznamovať podvody s bankovými kartami a falšovanie a pozmeňovanie. Podobná platforma existuje na účely oznamovania počítačovej kriminality. Sankcie sa uplatňujú na akúkoľvek (fyzickú alebo právnickú) osobu, ktorá trestnému činu nezabráni svojou okamžitou reakciou, a teda to vedie k všeobecnej oznamovacej povinnosti.

V HU sa povinnosť oznámiť trestný čin týka len členov orgánu, verejných činiteľov a zákonných profesijných inštitúcií. Maďarská národná banka na svojom webovom sídle vyzýva finančné inštitúcie, aby oznamovali podozrenia z podvodu prostredníctvom stanoviska.

Na MT národné kontaktné miesto podporuje predovšetkým finančné inštitúcie, aby oznamovali podozrenie z podvodu s bezhotovostnými platobnými prostriedkami a ich falšovania a pozmeňovania.

Okrem zákonom zriadeného kanála na oznamovanie protispoločenskej činnosti je v PT dostupný aj systém oznamovania počítačovej kriminality „na jeden klik“, kde možno kliknúť na odkaz, na ktorom sa okamžite otvorí e-mail adresovaný príslušným orgánom.

V SE môžu byť určité druhy trestnej činnosti, ako je podvod s kreditnými kartami, oznámené aj prostredníctvom elektronickej služby policajného orgánu. Subjekty zapojené do bankových a finančných činností sú takisto povinné policajnému orgánu oznamovať podozrivé činnosti súvisiace s možnými prípadmi prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, alebo majetok, ktorý inak pochádza z trestnej činnosti. Okrem toho medzi bankovými a finančnými operáciami a Národným centrom pre boj proti podvodom v rámci policajného orgánu stále prebieha dialóg.

V právnych ustanoveniach na SK sa stanovuje požiadavka (a postupy), aby verejné orgány a iné právnické osoby bezodkladne oznamovali trestné činy orgánom presadzovania práva. Oznamovacia povinnosť týkajúca sa prania špinavých peňazí sa vzťahuje aj na povinné osoby, a najmä banky.

Nelegislatívne opatrenia, ktorými sa vykonáva článok 15 smernice, sa alternatívne zaviedli v NL a PL. Služobné linky holandskej polície a webové sídlo polície poskytujú primeraný kanál, prostredníctvom ktorého možno orgánom oznamovať podvody týkajúce sa bezhotovostných platobných prostriedkov, orgánom. Holandská vláda sa ďalej zaviazala, že bude podporovať finančné inštitúcie a iné právnické osoby pri oznamovaní akéhokoľvek podozrenia z podvodu. Snaha je viditeľná napríklad vďaka existencii oddelenia front office pre finančné podvody, ktoré bolo zriadené v rámci všetkých policajných jednotiek v Holandsku. Štyri najväčšie banky a spoločnosti vydávajúce karty takisto s políciou podpísali dohovor o spoločnom boji proti (bankovým) podvodom a phishingu. V PL môžu byť oznámenia o trestných činoch prijaté všetkými policajnými jednotkami 24 hodín denne a sedem dní v týždni. Navyše z dôvodu povahy trestných činov spáchaných pomocou počítačových technológií ich možno kontaktovať priamo prostredníctvom špecializovanej organizačnej jednotky policajného riaditeľstva. Okrem toho s cieľom zabezpečiť čo najrýchlejšiu možnú spoluprácu s bankovým sektorom bol medzi Úradom boja proti počítačovej kriminalite policajného riaditeľstva a Centrom bankovej bezpečnosti Poľskej bankovej asociácie zriadený kanál spolupráce.

Článok 15 ods. 2 smernice nebol transponovaný v BG, EE, HR.

2.5. Podpora obetiam a prevencia

a) Pomoc a podpora obetiam

Článkom 16 ods. 1 smernice sa zabezpečuje pomoc a podpora fyzickým a právnickým osobám, ktorých osobné údaje boli zneužité. Opatrenia by mali obsahovať: a) poskytnutie konkrétnych informácií a poradenstva o tom, ako sa chrániť pred negatívnymi následkami takejto trestnej činnosti, a b) poskytnutie zoznamu špecializovaných zariadení zaoberajúcich sa rôznymi aspektmi trestnej činnosti súvisiacej s totožnosťou a podporou obetí.

V rovnakom duchu by právnické osoby, ktoré sú obeťou trestných činov uvedených v článkoch 3 až 8 tejto smernice, mali mať prístup k informáciám o a) postupoch podávania sťažností; b) práve získať informácie o danom prípade; c) dostupných postupoch na podávanie sťažností v prípade porušenia práv obetí príslušným orgánom v priebehu trestného konania a d) kontaktné údaje na komunikáciu v súvislosti s ich prípadom (článok 16 ods. 3 smernice).

Trestný poriadok väčšiny členských štátov obsahuje predpisy týkajúce sa obetí a ich práv vrátane niektorých konkrétnych ustanovení o práve obete na informácie a pomoc počas konania, práve na poradenstvo a práve podať sťažnosť. Konkrétny akt, ktorým sa transponuje smernica, často dopĺňa to, čo už bolo stanovené v Trestnom poriadku. Právnickým osobám sa zvyčajne venujú osobitné právne ustanovenia v rámci Trestného poriadku alebo inde. Navyše na účely pomoci a podpory obetiam trestných činov uvedených v článkoch 3 až 8 smernice sú dostupné rôzne informačné kampane, letáky, špecializované webové sídla, obežníky atď. Je to tak aj v prípade AT, BE (s ohľadom na článok 16 ods. 1), CY, CZ, DE, IT, LT, LU (s ohľadom na článok 16 ods. 1), LV (s ohľadom na článok 16 ods. 3), RO, SI (s ohľadom na článok 16 ods. 3), EE, FI (s ohľadom na článok 16 ods. 1), FR (s ohľadom na článok 16 ods. 1), HR, HU, NL, PL (s ohľadom na článok 16 ods. 3), PT, SE a SK. Článok 16 ods. 1 a/alebo článok 16 ods. 3 smernice tu boli doslovne alebo takmer doslovne transponované s výnimkou MT.

Zoznam akreditovaných poradenských služieb, ktoré poskytujú pomoc obetiam, ako sa uvádza v článku 16 ods. 1 písm. b) smernice, je zvyčajne dostupný online, teda je zavedený v praxi.

b) Prevencia

V článku 17 o prevencii sa od členských štátov vyžaduje, aby prijali vhodné opatrenia, napr. informačné kampane, kampane na zvyšovanie povedomia, výskumné a vzdelávacie programy. Tento oddiel vychádza z posúdenia informácií, ktoré členské štáty oznámili Komisii, ako aj z internetového prieskumu otvorených zdrojov s cieľom preskúmať existenciu preventívnych opatrení. Ako sa opisuje v tabuľke 2, ak boli identifikované preventívne opatrenia, týkajú sa najmä počítačovej kriminality a online podvodov. V niektorých krajinách sa však poskytujú aj informácie o predchádzaní podvodom, pričom ich zvyčajne poskytuje polícia.

Tabuľka 2 Preventívne opatrenia

ČŠ	Opatrenia
AT	Spolková polícia na svojom webovom sídle a svojich sociálnych sieťach pravidelne informuje o spôsoboch, ako sa chrániť pred podvodmi. Podporuje sa spolupráca so zainteresovanými stranami, ako je obchodná komora, pričom sa realizuje v rámci projektov týkajúcich sa elektronického obchodu.
BE	Rôzne webové sídla s poradenstvom/materiálmi na zvyšovanie povedomia, napríklad webové sídla, ktoré prevádzkuje Belgické centrum pre kybernetickú bezpečnosť (CCB). Pomocou vyhľadávania na internete by mohla byť identifikovaná určitá spolupráca so zainteresovanými stranami, napr. organizácia zastupujúca finančný sektor spolupracovala s bruselskou prokuratúrou (parquet) pri vypracúvaní materiálov na zvyšovanie povedomia.
BG	Kampaň na boj proti „finančným škodcom“ v Bulharsku, ktorá sa začala v roku 2021 a realizovalo ju združenie bánk spoločne s generálnym riaditeľstvom „Boj proti organizovanej trestnej činnosti“ a prokuratúrou. Generálne riaditeľstvo takisto spustilo kampaň na boj proti phishingu.
CY	Oddelenie polície pre počítačovú kriminalitu na svojom webovom sídle poskytuje informácie a poradenstvo o otázkach, ako je digitálny podvod, ako aj informácie o nadchádzajúcich podujatiach, napr. kampaniach na zvyšovanie povedomia. Príkladom je informačná kampaň o informačnej bezpečnosti, ktorú realizovala polícia, centrálne banky, združenie bánk a orgán pre digitálnu bezpečnosť.
DE	Spolková polícia (BKA) na svojom webovom sídle poskytuje prehľad o opatreniach zameraných na inštitucionalizované verejno-súkromné partnerstvo na účely odhaľovania, prevencie, vyšetrovania alebo stíhania trestných činov, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, napr. partnerstvo medzi Spolkovým úradom kriminálnej polície (BKA), Spolkovým úradom pre informačnú bezpečnosť (BSI) a „Nemeckým kompetenčným centrom proti počítačovej kriminalite e.V.“ (G4C), čo je združenie finančných inštitúcií a spoločností zo sektora bezpečnosti IT. BKA takisto spustila konferenciu o počítačovej kriminalite (C³), čo je platforma na výmenu medzi orgánmi, podnikmi,

	vedou a politikou. G4C takisto vytvára informačné brožúry a odbornú prípravu. V neposlednom rade sa BKA podieľa aj na preventívnych opatreniach v oblasti počítačovej kriminality na úrovni spolkových krajín a na vnútroštátnej úrovni BKA takisto nadviazala kontakty s inými policajnými a nepolicajnými orgánmi a organizáciami (zainteresovanými stranami) a zvyšuje úroveň spolupráce, najmä pokiaľ ide o aktuálne témy.
FR	Ministerstvo vnútra uverejňuje informácie o predchádzaní počítačovej kriminalite. Dostupné platformy na oznamovanie počítačovej kriminality takisto zahŕňajú správy o prevencii, ako aj informačné a komunikačné služby štátnej polície (SICoP). Ďalšie príklady zahŕňajú usmernenie vydané Francúzskou centrálnou bankou alebo príručku o predchádzaní podvodom vydanú Národnou pracovnou skupinou pre boj proti podvodom, ktorá zoskupuje rôzne správne orgány a orgány presadzovania práva.
EL	Oddelenie počítačovej kriminality a policajné riaditeľstvo sú veľmi aktívne pri informovaní verejnosti, zvyšovaní povedomia a zmenšovaní rizika, že sa osoby stanú obeťou podvodu, a to pomocou televíznych kampaní, edukačných prejavov a online informácií.
ES	Španielsky národný inštitút pre kybernetickú bezpečnosť a Daňová agentúra poskytujú na svojich webových sídlach relevantné informácie na účely prevencie pred phishingom, ransomvérom atď. v podnikateľskom prostredí.
HR	Ministerstvo vnútra poskytuje online informácie o internetových podvodoch a spravuje kanál Youtube venovaný „podvodom a počítačovej bezpečnosti“, ktorý obsahuje videá o počítačových podvodoch.
IT	Ministerstvo financií, ktorého úlohou je predchádzanie podvodom s platobnými prostriedkami, už podporuje celú škálu iniciatív na miestnej úrovni v spolupráci s miestnymi správami a univerzitným systémom, pričom organizuje semináre a workshopy venované tým kategóriám, ktoré sú zapojené do falšovania a pozmeňovania meny, vrátane občanov.
LT	Informácie o prevencii týkajúce sa online podvodov môžete nájsť na webovom sídle Úradu pre reguláciu komunikácií a o najbežnejších druhoch počítačových podvodov na webovom sídle polície. Navyše jedným z cieľov národnej stratégie boja proti počítačovej kriminalite je posilniť predchádzanie počítačovej kriminalite a kontrolu nad ňou, najmä budovaním účinnej spolupráce medzi orgánmi presadzovania práva a inými zainteresovanými stranami.
LV	Komisia pre finančný a kapitálový trh vyvinula rôzne internetové nástroje s cieľom poskytovať informácie a usmernenie o finančnej bezpečnosti a otázkach podvodov. Navyše v spolupráci so štátnou políciou a Úradom na ochranu práv spotrebiteľov boli zorganizované rôzne kampane.
NL	Sú zavedené opatrenia ako „Fraudehelpdesk“ (linka pomoci pri podvodoch), čo je organizácia financovaná holandskou vládou. Ak je možné oznámiť podvodné konanie, Fraudehelpdesk je súčasťou nadácie SAFECIN (Nadácia pre boj proti finančnej a hospodárskej trestnej činnosti v Holandsku), čo je nadácia s účasťou vlády.
SE	Medzi bankovými a finančnými operáciami a Národným centrom pre boj proti podvodom v rámci policajného orgánu (NBC) stále prebieha dialóg. NBC navyše spolupracuje napr. so subjektmi v elektronickom obchode, a to aj na účely predchádzania trestnej činnosti. Pri týchto kontaktoch sa zdôrazňuje význam oznamovania podvodov polícii.

V desiatich členských štátoch (CZ, EE, FI, HU, MT, PL, PT, RO, SI, SK) neboli nájdené žiadne informácie o vhodných preventívnych opatreniach a praktickom vykonávaní, hoci na MT a v RO právne predpisy túto povinnosť odrážajú a dôkladne dodržiavajú znenie smernice.

3. Záver a ďalšie kroky

Smernica viedla k podstatnému pokroku v oblasti kriminalizácie podvodov s bezhotovostnými platobnými prostriedkami a ich falšovania a pozmeňovania na porovnateľnej úrovni v členských štátoch, čo uľahčuje cezhraničnú spoluprácu orgánov presadzovania práva, ktoré vyšetrujú tento druh trestných činov. Členské štáty zmenili trestné zákony a iné relevantné právne predpisy, zosúladili postupy a zriadili alebo zlepšili systémy spolupráce. Komisia oceňuje veľké úsilie členských štátov o transpozíciu smernice.

Stále však existuje priestor na využitie plného potenciálu smernice, ak by členské štáty v plnej miere vykonávali všetky jej ustanovenia. Z doterajšej analýzy vyplynulo, že niektoré z hlavných zlepšení, ktoré majú členské štáty dosiahnuť, zahŕňajú článok 2 písm. d), v ktorom

je vymedzený pojem virtuálna mena; článok 7 o trestných činoch súvisiacich s nástrojmi na spáchanie trestných činov a článok 8 ods. 2 o pokuse; článok 9 ods. 6 o trestoch pre fyzické osoby, ak bol trestný čin spáchaný v rámci zločineckej organizácie; článok 14 o výmene informácií; a článok 16 o pomoci a podpore obetiam.

Komisia bude naďalej poskytovať podporu členským štátom pri vykonávaní smernice. V roku 2023 bude konkrétne uverejnená osobitná výzva na predkladanie návrhov.

Komisia sa zameria na zabezpečenie toho, aby bola transpozícia dokončená v celej EÚ a aby boli ustanovenia vykonané správne. To zahŕňa monitorovanie toho, či sú vnútroštátne opatrenia v súlade so zodpovedajúcimi ustanoveniami smernice. Komisia v prípade potreby využije svoju právomoc v oblasti presadzovania práva podľa zmlúv prostredníctvom postupov v prípade nesplnenia povinnosti.